

N:o 11.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; gifven Stockholms slott den 22 november 1901.

Under åberopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag innehåller, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse af §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Häriigenom förordnas, att §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 16.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas af ordföranden eller, i händelse af hans förhinder, af vice ordföranden, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och öfverläggningsämne för sammanträdet. Kungörelsen uppläses från predikstolen fjorton dagar eller minst en vecka derförut. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjenst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrifvet, må kommunalstämma kunna hållas efter kortare kallelsetid och äfven samma dag, då den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämma beslut ej fattas om utgift eller erläggande af bidrag dertill.

Besluter kommunalstämma, att kungörelse om stämma jemväl bör införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, der så ske kan, föranstalta derom. Den omständigheten, att kungörelse ej blifvit i tidning införd, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.

§ 75.

Medlem af kommunen, som åt kommunalstämmans eller fullmäktiges beslut uti kommunens gemensamma angelägenheter ej nöjes, eger rätt

att, der han tilltror sig kunna visa, att beslutet kränker hans enskilda rätt eller eljest hvilar på orättvis grund, eller att det icke i laga ordning tillkommit, eller att det står i strid med allmän lag eller författning eller annorledes öfverskrider deras befogenhet, som beslutet fattat, deruti rättelse söka genom besvär, hvilka, jemte det öfverklagade beslutet, böra till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifvas inom trettio dagar efter det klaganden af beslutet erhöill del, dagen då det skedde likväl oräknad; och åligger det klaganden derjemte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då beslutet delgafs, som ock att, inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlemnande utgått, till kommunalstämmans ordförande ingifva diariiutdrag deröfver, att han sig besvärat.

Försummar klaganden något af hvad sålunda är vordet föreskrifvet, må beslutet kunna gå i verkställighet.

Klaganden skall anses hafva af beslutet erhöillit del den dag, då det enligt § 23 offentligen kungjordes.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1902 och skall, hvad angår den ändrade lydelsen af § 75, lända till efterrättelse i afseende å öfverklagande af beslut, som efter sagda dag fattas.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 22
november 1901.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Statsråden: ANNERSTEDT,
 herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER och
 HAMMARSKJÖLD.

Departementschefen, statsrådet herr von Krusenstjerna anförde
efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet:

Uti skrifvelse den 13 maj 1896, i anledning af väckta motioner
om upphäfvande af vissa undantagsbestämmelser rörande tiden för an-
förande af besvär öfver kommunal- och kyrkostämmobeslut i Jemtlands,
Vesterbottens och Norrbottens län, hade Riksdagen — under erinran,
hurusom i § 75 mom. 1 af förordningen om kommunalstyrelse på lan-
det den 21 mars 1862 tiden för anförande af besvär hos Konungens
befallningshafvande öfver kommunalstämmas eller kommunalfullmäktiges

beslut i kommunens angelägenheter bestämdes till 30 dagar efter det klaganden af beslutet erhållit del, den dagen likväl oräknad, och i § 41 mom. 1 af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd af samma dag enahanda tid vore föreskrifven för klagan öfver kyrkostämmas beslut, vare sig besvären, efter målens olika beskaffenhet, skulle ingifvas till det domkapitel, hvarunder kyrkoförsamlingen hörde, eller till Konungens befallningshafvande i länet, men att från dessa allmänna bestämmelser stadgades undantag dels i § 75 mom. 2 af förordningen om kommunalstyrelse på landet, som inneholle, att i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län finge i mål, som från lappmarkskommun till Konungens befallningshafvande fullföljdes, dubbelt så lång tid, som i mom. 1 stadgats, den klagande tillgodokomma, och dels i § 41 mom. 2 af förordningen om kyrkostämma m. m., som föreskrefve, att i Hernösands stift vore för mål, som ginge till domkapitlet från Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län, tiden dubbelt så lång, som i mom. 1 stadgats, och att detta skulle gälla äfven i afseende på mål, som från lappmarksförsamling ginge till Konungens befallningshafvande i länet — vidare anført, att Riksdagen, i likhet med vederbörande motionärer, hyste den åsigt, att de faktiska förhållanden, som motiverat tillkomsten af ifrågavarande stadganden om längre besvärstid för vissa orter i mål af förevarande beskaffenhet, eller de långa afstånden mellan dessa orter, å ena, samt stiftsstaderna och vederbörande länsresidensstäder, å andra sidan, numera efter den betydande utveckling af kommunikationsväsendet i dessa trakter, som på senare tider egt rum, icke vore af beskaffenhet att böra föranleda till bibehållandet af dessa undantagsbestämmelser, hvilka medförde de olägenheter för orternas befolkning, som vållades af ett fördröjande af dylika måls afgörande; och hade Riksdagen af detta skäl för sin del antagit lagar angående sådan ändrad lydelse af § 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet och § 41 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, att oförmälda undantagsbestämmelser uteslutits.

Sedan Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i ofvan nämnda län, till följd af nådiga remisser, inkommit med landstingens i länen yttranden och egna underdåniga utlåtanden, utvisande att bemälda myndigheter icke haft något att crinra emot Riksdagens ifrågavarande beslut, samt domkapitlet i Hernösand afgifvit infordradt underdånigt yttrande i ärendet, anmälde ärendet inför Eders Kongl. Maj:t den 10 december 1897; men, sedan dervid erinrats att inom justitiedepartementet vore under utarbetande ett förslag till ändringar i vissa delar af rättegångsbalken beträffande, bland annat, fullföljd af talan i rättegångs-

mål, samt att de bestämmelser, som komme att i sådant afseende meddelas, syntes vara af betydelse för ordnandet af nu ifrågavarande ärende, fann Eders Kongl. Maj:t skäligen bifalla Statsrådets hemställan att, i afbidan på utgången af berörda förslag, Riksdagens omförmälda skrifvelse tillsvidare icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Då numera lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken blifvit den 14 juni innevarande år af Eders Kongl. Maj:t utfärdad och derigenom förordnats uti 27 kap. 1 §, bland annat, att besvär öfver underrätts utslag eller beslut skola till hofrätten ingifvas, i mål från underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, å fyrtiofemte dagen och i mål från annan underrätt i nämnda län eller i Jemtlands län å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs, torde tiden vara inne att ånyo upptaga den omförmälda frågan, så vidt på min föredragning ankommer, nemligen rörande ändring af § 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet. I detta afseende torde jag först få erinra, hurusom enligt Riksdagens omförmälda skrifvelse den 13 maj 1896 dåmera endast två lappmarkskommuner, nemligen Qvickjokk och Jukkasjärvi, vore så illa lottade, att de hade postförbindelse med den öfriga världen endast en gång hvarannan vecka; och om detta fortfarande vore förhållandet, torde den ifrågasatta förkortningen af besvärstiden icke lämpligen böra införas. Hernösands domkapitel hade uti sitt yttrande tillstyrkt förslaget endast under förutsättning att en förbättring i postkommunikationerna vidtoges, hvarigenom hvarje församling i Hernösands stift erhöle postförbindelse åtminstone en gång i veckan. Uti sitt i ärendet afgifna utlåtande den 25 november 1896 hade emellertid Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län anført, att lappmarkssocknarna i länet, hvilka vid tiden för kommunalförordningarnas tillkomst egde postförbindelse med kusten och residensstaden endast en à två gånger i månaden, vid tiden för utlåtandets afgifvande hade sådan förbindelse minst två gånger i veckan, samt att enda undantaget derifrån vore Karesuando kyrkoby, som dock hade post en gång i veckan. Postbefordran från denna den aflägsnaste af länets alla postanstalter till residensstaden medtog en tid af något öfver fem dygn. Med den sålunda inträdda förbättringen i kommunikationerna hade enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åsigt den enda grunden till ifrågavarande undantagsbestämmelse bortfallit, och då ett längre uppskof med verkställighet af en del kommunala beslut, t. ex. angående vidtagande af nödhjelpsåtgärder på grund af inträffad missväxt, kunde för veder-

börande kommuner få ganska ödesdigra följder, tillstyrkte Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande på det lifligaste, det Eders Kongl. Maj:t måtte godkänna hvad Riksdagen föreslagit.

Innan jag öfvergår till redogörelse för postgångens nuvarande anordning inom lappmarkskommunerna, torde jag böra meddela att, enligt hvad jag inhemtat, ifrågavarande undantagsstadgande om längre besvärstid vid öfverklagande af kommunalstämmobeslut inom lappmarkskommuner icke veterligen kommit till tillämpning inom Jemtlands län, hvilket väl har sin grund deruti att någon lappmarksgräns inom detta län icke förekommer. I kommunalt hänseende finnes icke någon undantagsställning, motsvarande den som i ecklesiastikt hänseende tillkommer de i Jemtlands län befintliga lappmarksförsamlingar (Föllinge med Hotagen och Laxsjö samt Frostviken) eller särskilda församlingar af lappar (inom Undersåkers och Hede pastorat).

Inom Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker äro, enligt meddelande från generalpoststyrelsen, postgångarne till och från lappmarkskommunernas hufvudorter så anordnade, att postlägenhet till och från vederbörande länsresidensstad finnes

a) inom Vesterbottens län

för postanstalten i	Lycksele	sex gånger i veckan
» » »	Örträsk	tre » » »
» » »	Stensele	två » » »
» » »	Tärnaby	en gång » »
» » »	Åsele	sex gånger » »
» » »	Sorsele	två » » »
» » »	Malåträsk	två » » »
» » »	Fredrika	tre » » »
» » »	Wilhelmina	tre » » »
» » »	Dorotea	två » » »

b) inom Norrbottens län

för postanstalten i	Arvidsjaur	fyra gånger i veckan
» » »	Arjeplog	tre » » »
» » »	Jockmökk	tre » » »
» » »	Qvickjokk	en gång » »
» » »	Gellivare	sju gånger » »
» » »	Tärendö	tre » » »
» » »	Korpilombolo	fyra » » »
» » »	Pajala	fyra » » »
» » »	Jukkasjärvi	en gång » »
» » »	Karesuando (Enontekis)	en gång i veckan.

Nu har visserligen uti lagen den 14 juni 1901 tiden för anförande af besvär i mål från underrätt, hvars område helt eller delvis tillhör Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmark, bestämts till 45 dagar; men denna besvärstid räknas från den dag utslaget eller beslutet gafs, under det att tiden för anförande af besvär i kommunala mål räknas från det klaganden af beslutet erhöll del, hvilket anses hafva egt rum den dag, då detsamma efter justering blifvit från predikstolen uppläst; och vid sådant förhållande torde den kortare tid af 30 dagar, som Riksdagens förslag innehöll, vara tillräcklig; och torde, med afseende å omförmälda förbättring i postförbindelserna, den i allmänhet gällande tiden af 14 dagar för ingifvande till kommunalstämmans ordförande af diariiutdrag rörande besvären vara tillräcklig äfven för lappmarkskommunerna.

Goda skäl torde alltså föreligga för vidtagande af ifrågavarande ändring af § 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet. Till undvikande af ovisshet derom, rörande hvilka under tiden närmast efter utfärdandet af lag om ändringen fattade kommunalstämmobeslut den kortare besvärstiden skall tillämpas, torde viss dag för lagens trädande i kraft böra utsättas och tillika föreskrifvas, att lagen skall lända till efterrättelse i afseende å öfverklagande af beslut, som efter sagda dag fattas.

Om en annan ändring i, bland annat, förordningen om kommunalstyrelse på landet har 1901 års Riksdag gjort framställning, i det Riksdagen i skrifvelse den 19 april 1901 med anledning af väckta motioner anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lämpliga lagbestämmelser om befogenhet för kyrkostämma och kommunalstämma att besluta, huruvida och i hvilka fall kungörelse om stämma skall i en eller flera tidningar inom orten införas.

Såsom skäl för framställningen har Riksdagen anført, att det ej låte sig förneka, att det nu lagstadgade sättet för kungörande af kyrkostämma och kommunalstämma på landet ej alltid, såsom afsedt varit, innebure full garanti, att alla röstberättigade verkligen erhöile kännedom om stämmans utlysande. Ändrade förhållanden hade nemligen i väsentlig mån minskat effektiviteten af kungörelsens uppläsande i kyrka, och det kunde, särskildt i stora församlingar, lätt inträffa, att röstberättigade medlemmar på grund af bristande kännedom om stämman ej komme i tillfälle att deri deltaga och bevaka sina intressen. Riksdagen ansåge det därför både önskligt och behöfligt, att äfven andra kungörelsesätt tillitades för att som sig bör sprida meddelandet om

hållande af kyrko- eller kommunalstämma. Mycket kunde i detta hänseende vinnas redan derigenom att, i öfverensstämmelse med hvad å åtskilliga ställen för närvarande torde tillämpas, kungörelse om dylik stämma ansloges å vissa lämpliga platser inom kommunen, t. ex. vid större arbetscentra, vid kommunalrummet, vid jernvägsstationer m. m. I åtskilliga fall torde emellertid ej heller detta vara till fyllest, och då kunde tidningarne inom orten med fördel användas för meddelandets spridning. Äfven å landsbygden torde det numera höra till regeln, att hvarje hem på ett eller annat sätt hade tillgång till någon ortstidning, och man skulle därför kunna beräkna att, derest kungörelsen om stämman infördes i dylik tidning, hvar och en som af stämman hade intresse derom finge kännedom.

Riksdagen hölle alltså före, att motionernas syfte vore förtjent af beaktande. Likaså syntes det Riksdagen lämpligt, att åt kyrko- och kommunalstämma öfverlemnades att sjelfva besluta, huruvida kungörandet om stämma skulle ske jemväl medelst annons i en eller möjligen flere tidningar inom orten. Derigenom förebygdes nemligen, att utgifter för annonsering utan verkligt behof pålades kommunen, på samma gång tillfälle bereddes att i valet af tidningar taga hänsyn till förhållandena å hvarje särskild ort. Uppenbart torde emellertid vara, att ett dylikt kungörande ej kunde ega rum rörande alla stämmor, då sådana kunde utlysas så sent, att deras kungörande i tidning ej kunde medhinnas, likasom att detta kungörande ej lämpligen borde föreskrifvas såsom villkor för att stämman skulle anses lagligen utlyst, men detta förhållande borde, enligt Riksdagens åsigt, ej utgöra hinder för, att kungörande i tidningarne om stämmans hållande, der sådant kunde ske och ansåges behöfligt, borde ega rum för vinnande af den vidsträcktare spridning af kännedomen om stämmans förekomst, som derigenom kunde beredas.

I anledning af denna Riksdagens skrifvelse hafva underdåniga utlåtanden afgifvits af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen samt af domkapitlen.

De flesta af dessa myndigheter hafva tillstyrkt förslaget eller förklarat sig icke hafva något att erinra deremot.

De skäl, som anförts mot den föreslagna förändringen, hafva varit dels att uppläsande från predikstolen af kungörelse om kyrko- eller kommunalstämmas hållande fortfarande skulle erfordras såsom villkor för att stämman vore lagligen utlyst, dels ock att någon författningsändring icke vore behöflig, emedan kyrko- eller kommunalstämma redan nu borde anses befogad att i tidningarna låta införa kungörelse om stämman.

Hvad det först anförda skälet beträffar, så lär den omständigheten, att kungörelsens uppläsande från predikstolen fortfarande bör utgöra vilkor för att stämman skall anses lagligen utlyst, icke utgöra hinder för medgifvande derjemte af ett annat sätt för kungörandet, mera egnadt att under nuvarande förhållanden sprida en snabbare och allmänare kännedom om stämman. Vidkommande åter det senare skälet må det ju vara riktigt, att stämman i sjelfva verket redan eger befogenhet att besluta om sådant sätt för kungörandet, men stämman eger dock enligt nu gällande bestämmelser icke befogenhet att ålägga sin ordförande att ombesörja kungörelsens införande i tidningarna, på sätt Eders Kongl. Maj:t förklarat uti en af Riksdagens lagutskott åberopad resolution af den 27 oktober 1893. Hvad som i anledning af Riksdagens förevarande skriftelse kan erfordras, såvidt på min föredragning ankommer, nemligen i fråga om ändring af förordningen om kommunalstyrelse på landet, torde alltså vara ett stadgande af innehåll att, om kungörelse i tidning af kommunalstämma beslutits, så skall ordföranden, der så ske kan, ombesörja verkställigheten af ett sådant beslut.

På grund af det anförda anser jag tillräckliga skäl tala för vidtagande af ändring i § 16 af nämnda förordning i det af Riksdagen afsedda syfte. I enlighet med hvad Riksdagen anført, torde härvid föreskrift böra meddelas derom, att uteblifvet införande i tidning af kungörelse om kommunalstämma icke må utgöra hinder för stämmans hållande.

Efter att hafva uppläst förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 hemställde departementschefen, att samma förslag måtte för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Carl G. Edman.